

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1515

Vragen van het lid **Kostić** (PvdD) aan de Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur over *de schokkende beelden van ernstig dierenleed op een hertenboerderij* (ingezonden 15 januari 2025).

Antwoord van Minister **Wiersma** (Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur), mede namens de Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (ontvangen 4 maart 2025). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2024–2025, nr. 1222.

Vraag 1

Heeft u de beelden gezien die door onderzoeksgroep Ongehoord zijn gemaakt op een commerciële hertenboerderij in Nijbroek?¹

Antwoord 1

Ja, ik heb de beelden gezien.

Vraag 2

Hoe beoordeelt u deze beelden?

Antwoord 2

De beelden zijn schokkend en de manier waarop met de dieren wordt omgegaan lijkt onacceptabel.

Vraag 3

Kunt u bevestigen dat uit onderzoek blijkt dat edelherten een sterke vluchtreactie hebben en behoefte hebben aan beschutte verstopplaatsen, maar dat de dieren op de videobeelden geen enkele manier hebben om te vluchten of zich te verstoppen wanneer er in de stal groepsgenoten worden neergeschoten?²

Antwoord 3

Uit onderzoek blijkt inderdaad dat het edelhert een sterke vluchtreactie heeft en gebruik maakt van beschutte verstopplaatsen. De NVWA beoordeelt de ruwe beelden. Als daarbij overtredingen van het dierenwelzijnsregels of andere regels worden vastgesteld, zal de NVWA handhaven.

¹ Ongehoord, «De kogel voor kerst», (<https://www.ongehoord.info/onderzoek/de-kogel-voor-kerst>)

² Rijksoverheid, 7 juli 2024, «Beoordeling van zoogdiersoorten», (<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/07/07/beoordeling-van-de-zoogdiersoorten>)

Vraag 4

Denkt u dat het schieten met een geweer in een stal met dieren die een sterke vluchtreactie hebben het welzijn van die dieren schaadt? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 4

Bij het doden van dieren gelden strenge regels om het welzijn te waarborgen. Voor herten die voor de productie van vlees worden gehouden gelden de regels in de Verordening (EG) nr. 1099/2009, en mogen in Nederland met een geweerschot gedood worden. Dit wordt gedaan door een vakbekwaam persoon met een verlof voor het met een geweerschot doden van grofwild dat voor de vleesproductie is gekweekt. Het dier moet met een kopschot worden gedood, en hoeft niet bedwelmd of verdoofd te worden. De houder van de dieren dient te handelen conform geldende wet- en regelgeving en te borgen dat er geen vermijdbaar lijden plaatsvindt.

Vraag 5

Heeft u ervan kennisgenomen dat de Stentor heeft geverifieerd dat uit de beelden blijkt dat een hert nog steeds in leven was vijf minuten nadat het werd neergeschoten?³

Antwoord 5

Ja.

Vraag 6

Wat ging er door u heen toen u dit hoorde?

Antwoord 6

In het algemeen moet het doden van dieren zo respectvol en pijnloos mogelijk gebeuren. Mochten er gevallen zijn waarbij dat niet gebeurt, dan is dat onacceptabel.

Vraag 7

Kunt u bevestigen dat de Europese slachtverordening voorschrijft dat pijn, angst, spanning en lijden van dieren bij het doden zoveel mogelijk moet worden beperkt?

Antwoord 7

Ja, dit is correct. Artikel 3, lid 1, van verordening 1099/2009 inzake de bescherming van dieren bij het doden schrijft voor dat bij het doden van dieren en daarmee verband houdende activiteiten de dieren elke vermijdbare vorm van pijn, spanning of lijden wordt bespaard.

Vraag 8

Deelt u het inzicht dat de praktijken die te zien zijn op de beelden, waaronder de ernstige lijdensweg van vijf minuten en de stress en angst bij de andere dieren, niet stroken met het zoveel mogelijk beperken van pijn, angst, spanning en lijden bij dieren?

Antwoord 8

Op de beelden die in december op de website van Ongehoord zijn gepubliceerd, lijkt te zien dat er een vermijdbare vorm van pijn spanning of lijden bij een dier dat na het schieten blijft spartelen en er niet ingegrepen wordt. Ook het doorsnijden van de keel terwijl het dier nog bij bewustzijn lijkt te zijn, strookt niet met het vermijden van lijden.

³ De Stentor, 23 december 2024, «Hertenboerderij in opspraak na deze beelden van verborgen camera: «Dit is absoluut onacceptabel»» (<https://www.destentor.nl/voorst/verborgen-camera-legt-afschieten-van-herten-vast-op-boerderij-veehouder-reageert-volgens-de-regels~ab141a3e/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>)

Vraag 9

Hoe vaak is de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) aanwezig geweest bij het doden van herten op de betreffende hertenboerderij? Hoe kan het dat er niet eerder is ingegrepen, maar dat deze misstanden aan het licht moesten komen door beelden van een onderzoeksgroep?

Antwoord 9

De NVWA is niet bij het doden van herten op een hertenboerderij aanwezig. De toezichthoudend dierenarts van de NVWA keurt maximaal 24 uur voor het doden de dieren op gezondheid en geschiktheid voor de slacht. Het is toegestaan om dieren zonder toezichthoudend dierenarts te doden op een hertenboerderij. Ook in deze situatie geldt dat de ondernemer er voor dient te zorgen dat er geen vermijdbaar lijden plaatsvindt.

Vraag 10

Bent u van mening dat de dodingspraktijk die te zien is op de beelden getuigt van voldoende aantoonbare kennis en vaardigheden om het doden «humaan» en doeltreffend uit te voeren, zoals als eis wordt gesteld door de NVWA, op basis van de Europese slachtverordening? Zo ja, waarop baseert u dat?⁴

Antwoord 10

Het onderzoek van de NVWA naar deze beelden loopt, waardoor er over deze vraag nog geen uitspraak gedaan kan worden.

Vraag 11

Klopt het dat diegene die op de beelden de herten neerschiet door de NVWA is beoordeeld en een goede score haalde voor onder meer de categorieën «welzijn voor het slachten» en «welzijn tijdens het slachten»? Hoe verklaart u dit?

Antwoord 11

Nee, dit klopt niet. Een dergelijke beoordeling doet de NVWA niet.

Vraag 12

Wat betekenen de beelden voor de beoordeling van de betreffende hertendoeder?

Antwoord 12

Zie het antwoord op vraag 11.

Vraag 13

Deelt u de mening van de NVWA dat de werkwijze van deze hertenboerderij, zoals te zien op de beelden, «absoluut onacceptabel» is? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 13

Ik deel de mening van de NVWA.

Vraag 14

Kunt u bevestigen dat de NVWA sinds de inwerkingtreding van de Wet aanpak dierenmishandeling en dierverwaarlozing de bevoegdheid heeft om een bedrijf te sluiten als het welzijn van dieren in gevaar wordt gebracht?

Antwoord 14

De NVWA kan op basis van de Wet dieren, zoals gewijzigd bij de Wet aanpak dierenmishandeling en dierverwaarlozing, een bedrijf tijdelijk sluiten. Dit is een bestuursrechtelijke maatregel die herstel als doel heeft en daarom alleen voor een beperkte periode kan worden opgelegd. Een zwaar middel als een tijdelijke sluiting kan door de overheid worden ingezet wanneer dat in het concrete geval voldoende evenredig en proportioneel is.

⁴ NVWA-Buro, 25 oktober 2024, «Onderbouwing: Hoofdstuk 8 «Dierenwelzijn gehouden wild»», (<https://www.nvwa.nl/documenten/dier/dierenwelzijn/welzijn/publicaties/onderbouwing-risicobeoordeling-roodvlees-en-grofwildketen>)

Vraag 15

Kunt u bevestigen dat het welzijn van de edelherten in gevaar is gebracht op de betreffende boerderij?

Antwoord 15

De NVWA beoordeelt de ruwe beelden. Als daarbij overtredingen van het dierenwelzijn of anderszins worden vastgesteld, zal de NVWA handhaven.

Vraag 16

Is de hertenboerderij gesloten na het verschijnen van de beelden van het ernstige dierenleed? Zo nee, bent u, in samenwerking met de NVWA, alsnog van plan om dit bedrijf te sluiten? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 16

Zie het antwoord op vraag 15.

Vraag 17

Kunt u aangeven hoeveel commerciële hertenboerderijen er in Nederland zijn?

Antwoord 17

Op dit moment zijn er in I&R 191 locaties met hertachtigen geregistreerd. Uit deze registraties kan echter niet afgeleid worden met welk doel de dieren worden gehouden; dit getal bevat bijvoorbeeld ook hertenkampen, kinderboerderijen en particulieren die herten houden. Het exacte aantal hertenboerderijen met als doel vleesproductie is dus niet bekend.

Vraag 18

Hoeveel van deze boerderijen maken gebruik van een vuurwapen om de dieren te doden? Hoeveel van deze boerderijen brengen de dieren naar een slachthuis?

Antwoord 18

Zoals benoemd in de beantwoording van vraag 17 is het exacte aantal hertenboerderijen met als doel vleesproductie, en daarmee ook het aantal dat gebruik maakt van een vuurwapen bij het doden, niet bekend.

Vraag 19

Hoeveel NVWA controles zijn er in de afgelopen drie jaar, uitgesplitst naar jaar, geweest bij commerciële hertenboerderijen? Hoeveel overtredingen zijn hierbij geconstateerd, hoeveel waarschuwingen zijn er gegeven en hoeveel boetes zijn er opgelegd?

Antwoord 19

Er zijn in de afgelopen drie jaar geen inspecties geweest bij commercieel gehouden hertenboerderijen, anders dan de AM-keuring die plaatsvindt voor het doden van de dieren (zie vraag 9).

Vraag 20

Hoe vaak is de NVWA de afgelopen drie jaar, uitgesplitst naar jaar, aanwezig geweest bij het doden van herten op hertenboerderijen? Hoeveel overtredingen zijn hierbij geconstateerd, hoeveel waarschuwingen zijn er gegeven en hoeveel boetes zijn er opgelegd?

Antwoord 20

Zie het antwoord op vraag 19.

Vraag 21

Hoeveel mensen zijn in Nederland bevoegd (hebben aantoonbare kennis en vaardigheden) om herten in stallen te doden door middel van een geweer-schot?

Antwoord 21

Nederland telt ongeveer 28.000 personen met een omgevingsvergunning voor een jachtgeweeractiviteit (voorheen: jachtakte) die in aanmerking komen voor een verlof als benoemd in de beantwoording van vraag 4. Zoals gemeld

in het antwoord op vraag 4 zijn er regels die het welzijn van de te doden dieren beschermen (verordening 1099/2009).

Vraag 22

Kunt u uitsluiten dat meer van deze bevoegde mensen ernstig dierenleed veroorzaken door herten te doden op vergelijkbare wijze zoals te zien is op de videobeelden? Zo ja, op welke manier?

Antwoord 22

De houder van de dieren dient te handelen conform geldende wet- en regelgeving en te borgen dat er geen vermijdbaar lijden plaatsvindt. De regelgeving schrijft voor dat deze manier van doden gedaan wordt door vakbekwame personen, die in het bezit zijn van een verlof zoals benoemd in de beantwoording van vraag 4. Toezicht vormt daarop het sluitstuk, het is niettemin in de praktijk nooit volledig uit te sluiten dat regels niet worden nageleefd.

Vraag 23

Hoe gaat u waarborgen dat er een einde komt aan dit ernstige dierenleed?

Antwoord 23

Dierenleed dient te allen tijde voorkomen te worden. De houder van de dieren dient te handelen conform geldende wet- en regelgeving en te borgen dat er geen vermijdbaar lijden plaatsvindt. Dat er bij één bedrijf misstanden lijken te zijn, betekent niet dat het er bij alle bedrijven zo aan toe gaat. Ik zal over dit onderwerp in gesprek gaan met de Vereniging van Nederlandse Hertenhouders, waar het merendeel van de hertenhouders die herten houdt voor productie is aangesloten.

Vraag 24

Kunt u bevestigen dat het dierenwelzijnspanel van de Europese Autoriteit voor voedselveiligheid (EFSA) al in 2006 stelde dat het neerschieten van commercieel gefokte herten kan leiden tot ernstige welzijnsproblemen, omdat het dier niet altijd in één keer dood is?⁵

Antwoord 24

De EFSA geeft aan dat de beste methode om dieren te doden die niet gewend zijn aan handelingen, is om de dieren in het veld of in een verzamelplaats te schieten. Het schieten vereist dan wel een hoog niveau van kunde en training, zodat het dier in één keer dood is. (The EFSA Journal (2006) 326, 1–18, «The welfare aspects of the main systems of stunning and killing applied to commercially farmed deer, goats, rabbits, ostriches, ducks, geese and quail»)

Vraag 25

Kunt u bevestigen dat de EFSA in dat onderzoek tevens stelt dat andere bedwelgings- en dodingsmethoden voor stressgevoelige edelherten, zoals het doden in slachthuizen, ook voor veel leed en stress zorgt door het transport en het nauwe contact met mensen?

Antwoord 25

Dat klopt. Deze herten zijn niet gewend aan handelingen, waardoor vangen en vervoeren en slachten op een slachthuis ook veel spanning zal veroorzaken. Het betreffende rapport stelt dat het gebruik van een vuurwapen daarom welzijnsvoordelen heeft ten opzichte van andere methodes, zie vraag 24. (The EFSA Journal (2006) 326, 1–18, «The welfare aspects of the main systems of stunning and killing applied to commercially farmed deer, goats, rabbits, ostriches, ducks, geese and quail»)

⁵ European Food Safety Authority, 27 maart 2006, «Opinion of the Scientific Panel on Animal Health and Welfare (AHAW) on a request from the Commission related with the welfare aspects of the main systems of stunning and killing applied to commercially farmed deer, goats, rabbits, ostriches, ducks, geese.»

Vraag 26

Deelt u de mening dat hierdoor zeer lastig of zelfs onmogelijk is om herten op een dierwaardige manier te fokken, houden en doden voor hun vlees? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 26

Nee, deze mening deel ik niet. Het is in Nederland toegestaan om (dam- en edel-)herten te houden voor vleesproductie. Zoals eerder aangegeven zijn er strenge regels voor het doden van de dieren om het leed te minimaliseren.

Vraag 27

Kunt u deze vragen één voor één en binnen de daarvoor gestelde termijn beantwoorden?

Antwoord 27

De beantwoording van deze vragen heeft coördinatie tussen de Ministeries van LNV en J&V, de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, de NVWA en politie vereist, waardoor de beantwoording langer duurde dan de daarvoor gestelde termijn.